Väkivaltaiset ääriliikkeet, miten niiden toimintaa ennalta ehkäistään ja miksi se on tärkeää

Rovaniemi 5.2.2016

Tarja Mankkinen, sisäministeriö,
poliisiosasto

SISÄMINISTERIÖ
INRIKESMINISTERIET

Tekijöitä väkivaltaisen vihapuheen, radikalisoitumisen ja ekstremismin taustalla

- Suomalaisen yhteiskunnan **pidemmän aikavälin kehitys**
  - Maahanmuuton lisääntyminen 1990-luvulta lähtien, kuvitellun yhtenäiskulttuurin näkyvä murtuminen
  - Yhteiskunnan polarisaation ja eriytymisen lisääntyminen
    - kaupunki –maaseutu, globaalista kehityksestä hyötyneet ja häviäjät, sukupolvien väliset erot
  - Teknologian kehitys ja rajaton maailma – fyysiset rajat ja asiallisen käyttäytymisen rajat hämärtyneet
- **Viime vuosien** tapahtumat
  - Terrorismin lisääntynyt uhka ja sen vaikutukset erityisesti muslimeihin: lisääntynyt epäluulo, islamofobia, terrorismin yhdistäminen islamiin, kaikkien muslimien syyllistäminen terrorismista
  - Väkivaltaisen äärioikeiston nousu, kannatuksen lisääntyminen
  - Arabikevät, Syyrian ja Irakin konflikti sekä vierastaistelijaongelma
  - Turvapaikanhakijakriisi 2015-

SISÄMINISTERIÖ
INRIKESMINISTERIET

Miten näkyy arjessa, meille kaikille

- Terrorismin uhka Suomessa edelleen matala
- Turvapaikanhakijoihin liittyvät todelliset ja pelätyt uhkat ja väkivaltatilanteet
  - Vanhan ja uuden äärioikeiston aktivoituminen ja kannatuksen etsiminen ihmisten pelkoja hyödyntäen
  - Varsinaiset kannattajat ja tilanteesta inspiroituneet sekä iskut vastaanottokeskuksiin
- Suomesta taistelualueille matkustaneet ns. vierastaistelijat
  - miehiä, naisia, lapsia, perheitä, yhteistä näyttää olevan heikot tiedot islamista
- Vihapuheen lisääntyminen ja tuleminen yhä rajummaksi netissä
- Erityisesti muslimeihin (ja oletettuihin muslimeihin) kohdistuvat loukkaukset, väkivallalla uhkailu ja väkivaltaiset teot julkisilla paikoilla

SISÄMINISTERIÖ
INRIKESMINISTERIET

Väkivaltaisen ekstremismin ennalta ehkäisyn periaatteet Suomessa

- Ennalta ehkäisyn **kohteena kaikki väkivaltaisen ekstremismin muodot**
  - toiminnan uskottavuus, sen nauttima luottamus, kumppanuudet ja sitä kautta tehokkuus edellyttävät sitä, että viranomaiset kohdistavat toimenpiteitä kaikkiin muotoihin *vaikka* uhkakuvat eri muotojen välillä ovat erilaiset
  - väkivaltainen äärioikeisto ja –vasemmisto, uskonnolla perusteltu ekstremismi, yksittäiset toimijat

- **Kohteena yhteisöt, ryhmät ja yksilöt**
  - yksilöinterventiot
  - ennalta ehkäisevät toimet jotka kohdistuvat ryhmiin (esim. koululuokat), alueisiin (jokin asuinalue jossa asia koetaan ongelmaksi tai muu paikallisesti tunnistettu kohde

16.2.2016 4

Määrittelyä

- Väkivaltaisella ekstremismillä tarkoitetaan sitä, että **väkivaltaa** käytetään, sillä uhataan, se oikeutetaan tai siihen kannustetaan aatemaailmalla perustellen

- Väkivaltainen **radikalisoituminen on prosessi**, jonka myötä yksilöt päätyvät käyttämään väkivaltaa tai uhkaamaan sillä, kannustamaan siihen tai oikeuttamaan se aatemaailmalla tai ideologialla perustellen

- **Aatemaailmalla** tarkoitetaan jaettuja ajatusrakennelmia, joiden lähtökohtina ovat tulkinnat ihmisryhmistä, maailmasta, uskonnosta, ihmisten ja valtioiden välisistä suhteista, ihmisarvosta, pyhästä sekä ei-pyhästä tai vastaavista sekä yksilön toimintaa ohjaavista uskomuksista.

SISÄMINISTERIÖ
INRIKESMINISTERIET

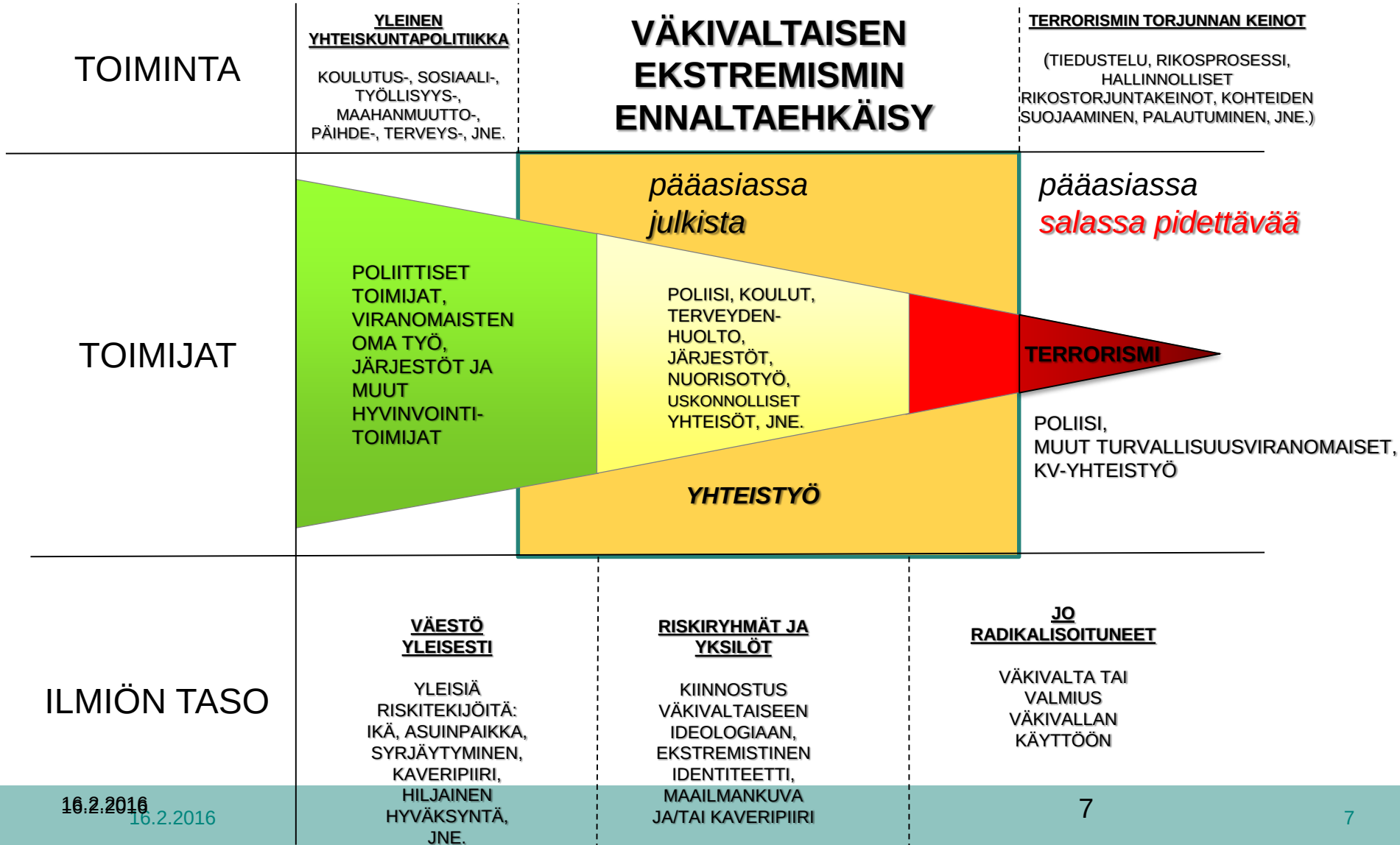
Usein kysyttyä: väkivaltainen ekstremismi ja terrorismin – mitä eroa?

- Kaikki terrorismi on väkivaltaista ekstremismiä mutta…
- … kaikki väkivaltainen ekstremismi ei ole terrorismia

- Terrorismirikokset lueteltu rikoslaissa (RL 34a -luku)
- Terrorismia ovat teot, jotka ovat omiaan aiheuttamaan vakavaa vahinkoa valtiolle tai kansainväliselle järjestölle ja/tai aiheuttamaan vakavaa pelkoa väestössä laajasti

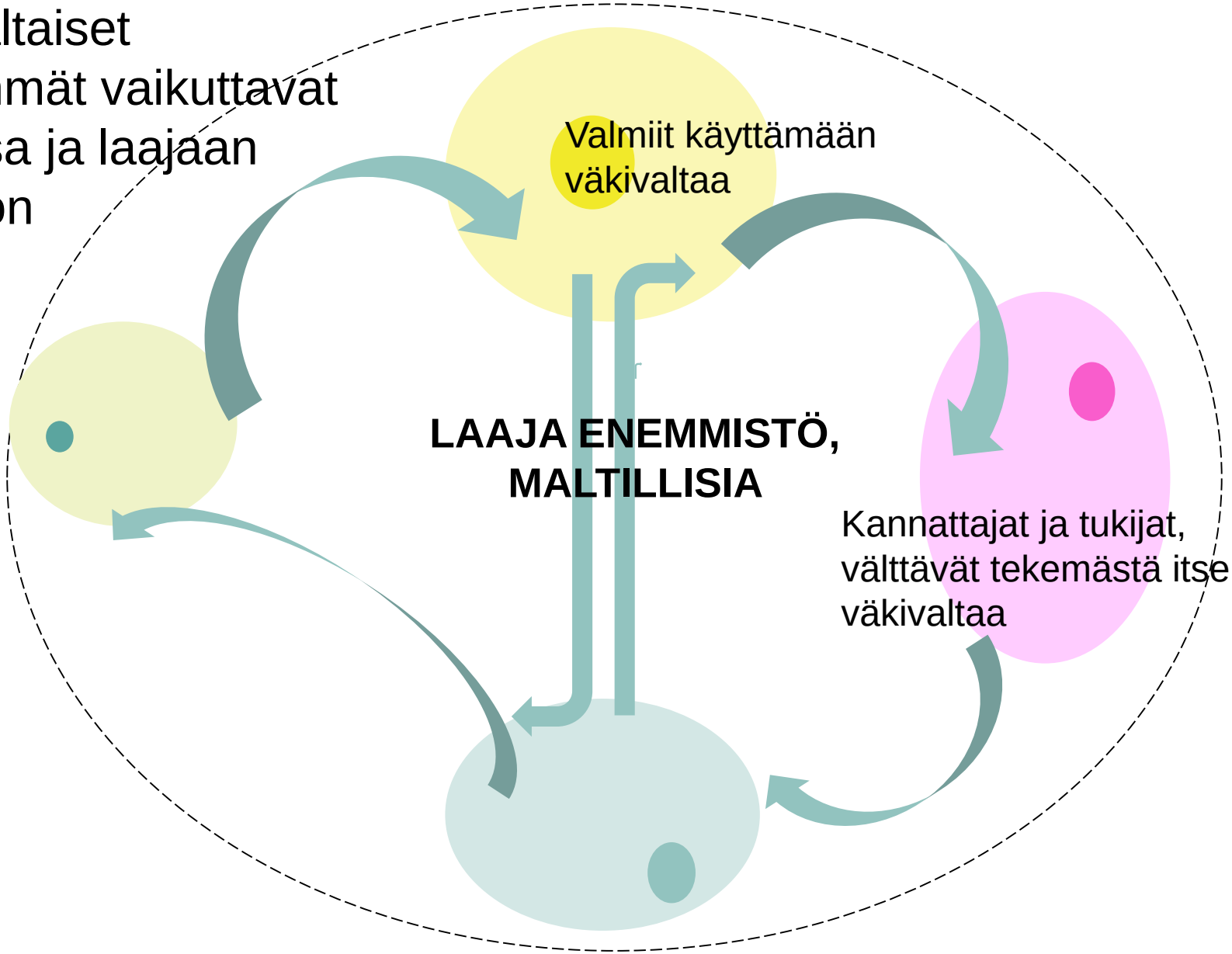
- Väkivaltainen ekstremismi vaikuttaa usein paikallisesti ja alueellisesti
- Kohdistuu yksilöihin ja ryhmiin, aiheuttaa pelkoa ja turvattomuutta
- Ei ole rikosoikeudellinen käsite

SISÄMINISTERIÖ
INRIKESMINISTERIET

TOIMINTA
TOIMIJAT
ILMIÖN TASO
YLEINEN YHTEISKUNTAPOLITIIKKA
KOULUTUS-, SOSIAALI-, TYÖLLISYYS-, MAAHANMUUTTO-, PÄIHDE-, TERVEYS-, JNE.
VÄKIVALTAISEN EKSTREMISMIN ENNALTAEHKÄISY
TERRORISMIN TORJUNNAN KEINOT
(TIEDUSTELU, RIKOSPROSESSI, HALLINNOLLISET RIKOSTORJUNTAKEINOT, KOHTEIDEN SUOJAAMINEN, PALAUTUMINEN, JNE.)
pääasiassa julkista
pääasiassa salassa pidettävää
POLIITTISET TOIMIJAT, VIRANOMAISTEN OMA TYÖ, JÄRJESTÖT JA MUUT HYVINVOINTI-TOIMIJAT
POLIISI, KOULUT, TERVEYDEN-HUOLTO, JÄRJESTÖT, NUORISOTYÖ, USKONNOLLISET YHTEISÖT, JNE.
TERRORISMI
POLIISI, MUUT TURVALLISUUSVIRANOMAISET, KV-YHTEISTYÖ
YHTEISTYÖ
VÄESTÖ YLEISESTI
YLEISIÄ RISKITEKIJÖITÄ: IKÄ, ASUINPAIKKA, SYRJÄYTYMINEN, KAVERIPIIRI, HILJAINEN HYVÄKSYNTÄ, JNE.
RISKIRYHMÄT JA YKSILÖT
KIINNOSTUS VÄKIVALTAISEEN IDEOLOGIAAN, EKSTREMISTINEN IDENTITEETTI, MAAILMANKUVA JA/TAI KAVERIPIIRI
JO RADIKALISOITUNEET
VÄKIVALTA TAI VALMIUS VÄKIVALLAN KÄYTTÖÖN

16.2.2016 7

Väkivaltaiset ääriryhmät vaikuttavat toisiinsa ja laajaan yleisöön

Miksi ennalta ehkäisy on tärkeää?

1. Väkivaltaisen ekstremismin ennalta ehkäisy on tärkeää yksilöiden ja yhteisöjen **turvallisuuden, turvallisuuden tunteen ja yhteiskuntarauhan** vuoksi.
   - Vaikutus turvallisuuden tunteelle ja yhteiskuntarauhalle on suurempi kuin väkivallantekojen välittömät vaikutukset.
2. Väkivaltaista ekstremismiä ennalta ehkäisemällä **vähennetään terrorismin ja joukkosurmien uhkaa.**
3. Väkivallan ennaltaehkäisy on **taloudellisesti kannattavaa.**
   - Väkivaltaiset ääriliikkeet kalliita yhteiskunnalle
   - Aatteellisen väkivaltaan sitoutuneiden henkilöiden laajamittainen valvonta on oikeudellisesti ja taloudellisesti mahdotonta ⇔ on vaikutettava jo siihen, että yksilöt eivät liittyisi tällaisiin ryhmiin.
4. **Ekstremistinen väkivalta kiihdyttää itseään.**
   - Se rohkaisee samanmielisiä väkivaltaan ja provosoi muita ääriliikkeitä vastaiskuihin.

SISÄMINISTERIÖ
INRIKESMINISTERIET

Mikä edistää onnistumista tai voi johtaa epäonnistumiseen

- Mikä edistää onnistumista
  - yhteistyö: viranomaiset, järjestöt, yhteisöt – ei kohdella ihmisiä toiminnan kohteina eikä puhuta heidän yli
  - maltillisuus, oikeudenmukaisuuden kokemus, ei-leimaaminen
  - hyvä, harkittu ja tasapainoinen viestintä – viestintä on osa ennalta ehkäisyä
  - avoimuus – väkivaltaisen radikalisoitumisen ennalta ehkäisyä ei piiloteta vaan ollaan avoimia

- Mikä lisää riskiä epäonnistua
  - osoitetaan yksittäisiä ryhmiä riskiryhmiksi
  - tehdään toimia, joilla yhteistyökumppanit leimaantuvat "vasikoiksi"
  - kaikki toimijat eivät ole mukana, osa mukana pakon vuoksi
  - lietsotaan kriisitunnelmaa, vastakkainasettelua ja "me vs. muut" –asetelmaa
  - ei olla avoimia, jäädään kiinni piilotetusta agendasta

SISÄMINISTERIÖ
INRIKESMINISTERIET

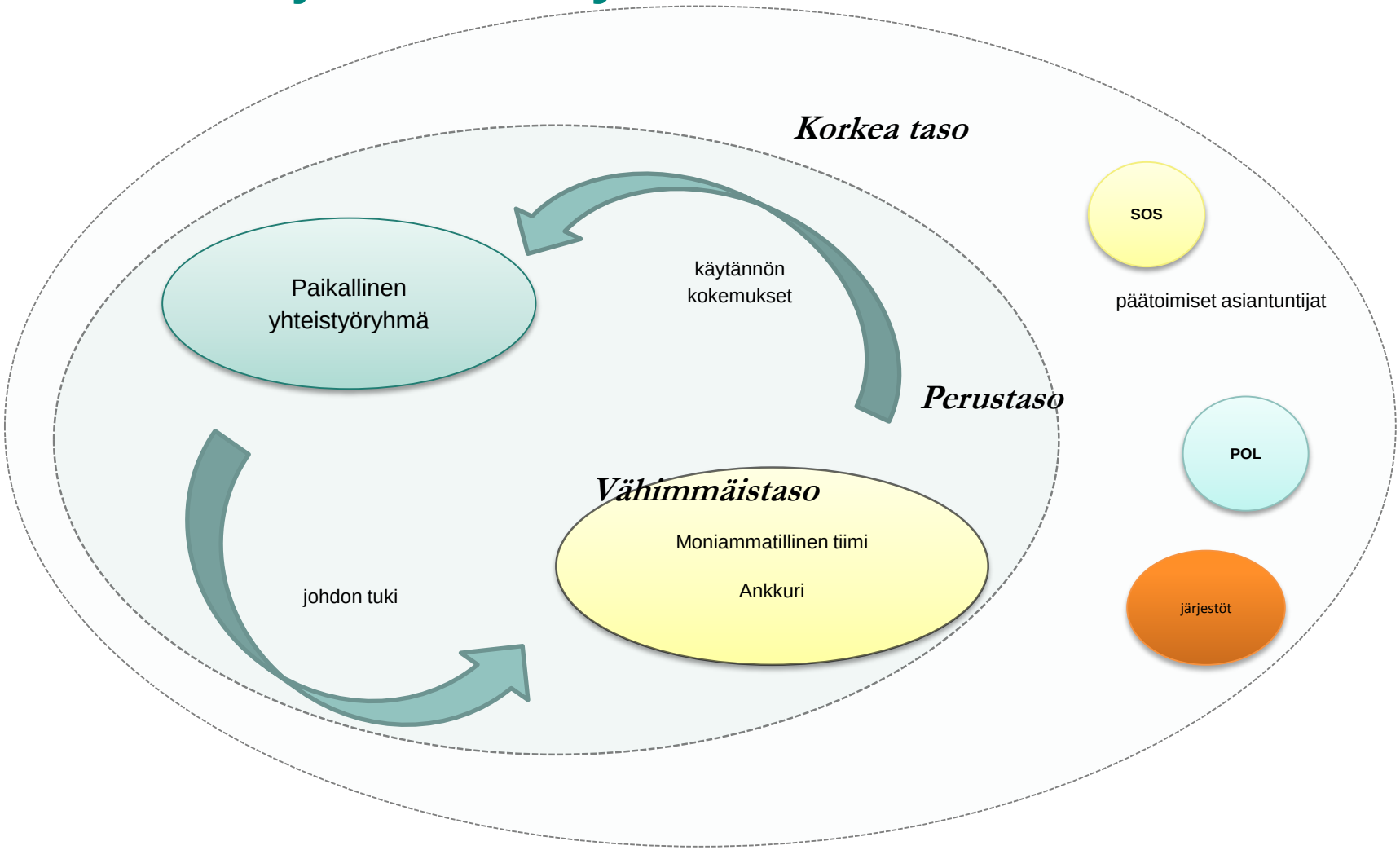
Miten väkivaltaisia ääriliikkeitä ennalta ehkäistään (toimenpideohjelma)

- Ankkuritoimintaa ja paikallinen yhteistyöryhmä tai -verkosto
  - Ankkuri tekee yksilöinterventioita
  - yhteistyöverkosto antaa ja saa tietoa paikallisesta tilanteesta ja sen kehityksestä, tekee tarvittaessa laajempaa ennalta ehkäisyä
  - lisäksi erikoistuneet virkamiehet jos tilanne edellyttää
  - tavoitteena varmistaa, että tiedetään mihin ottaa yhteyttä

- Järjestöt ja yhteisöt ml. uskonnolliset yhteisöt mukana
  - lisää osaamista ja tietoa – tärkeä voimavara!

SISÄMINISTERIÖ
INRIKESMINISTERIET

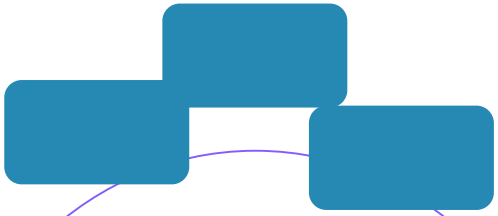
Tavoitteena tehokkaat, toimivat ja pysyvät rakenteet ja menettelyt

Kehitetään palveluja radikalisoituneille

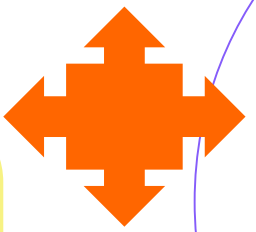
Sosiaali- ja terveyspalvelut

Olemassa olevat järjestöpalvelut

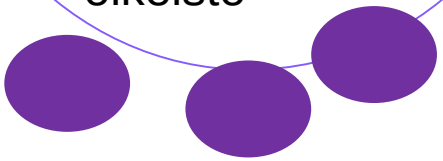
EXIT –RADINET toiminta

- Kohteena radikalisoituneet, jotka eivät tehneet terroristisia rikoksia
- Uskonnolla perusteltu, väkivaltainen ääri-oikeisto

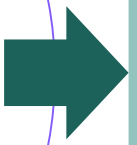

Ankkuritoiminta

- Moniammatillista
- Poliisi, sosiaalityöntekijä, psykiatrinen sairaanhoitaja, nuorisotyöntekijä jne

"Ruohonjuuritason" järjestöt

Uskonnol-linen ja aatteellinen osaaminen ja mentorointi

Tukea perheille, lähipiirille ja ammattilaisille

- Miksi on tärkeää tukea perheitä ja lähipiiriä, jonka jäsen on radikalisoitunut
  - häpeä ja salailun aihe perheelle
  - jos ei tukea, voivat myös muut perheenjäsenet radikalisoitua
  - tärkeää kokemus oikeudenmukaisuudesta silloinkin, kun esim. perheenjäsentä epäillään terroristisesta rikoksesta (SYPONUR – tutkimus, joulukuu 2015)
  - kv-kokemukset: perhe tehokkain radikalisoitumisen keskeyttävä toimija, perheeseen liittyvät tunnesiteet saavat "palaamaan takaisin"

- Helpline –palvelu
  - matalan kynnyksen palvelu, erityisesti perheet, lähipiiri, mutta myös esim. opettajat

- Kehitteillä oleva yhteistyö Martta-järjestön kanssa
  - perhetuki

SISÄMINISTERIÖ
INRIKESMINISTERIET

Osaamisen ja asiantuntemuksen lisääminen

- Koulutusta ammattilaisille
  - Poliisihallitus vastaa Ankkurien koulutuksesta
  - yhteisiä tilaisuuksia, oman ammattiryhmän sisäistä koulutusta

- Verkostotuki
  - paikalliset verkostot – osaamisen ja kokemuksen vaihto, asiantuntijuuden saaminen käyttöön, tuki, tieto palveluista ja hyvistä toimintatavoista (mikä toimii ja mikä ei)

SISÄMINISTERIÖ
INRIKESMINISTERIET

Paljastetaan ja tutkitaan tehokkaasti viharikokset, tuetaan viharikosten uhreja ja niiden kohteeksi joutuvia yhteisöjä

- Viharikokset luovat kasvupohjaa väkivaltaiselle radikalisoitumiselle
  - viharikosten radikalisoiva vaikutus kasvaa, mikäli koetaan, että viranomaiset eivät reagoi tai ota vakavasti
  - epäoikeudenmukaisuuden kokemus ja toteutumattomat oikeudet, konkreettinen kokemus yhteiskunnan ulkopuolelle jäämisestä
- Poliisin toiminnan kehittäminen
- Rikosuhripäivystys kehittää uhrin tukea
- Uskonnollisten yhteisöjen Shoulder to Shoulder -työ

SISÄMINISTERIÖ
INRIKESMINISTERIET

Viestintä ja puhe

- Harkitsematon puhe ja epäonnistuneet sanavalinnat lisäävät ulkopuolisuuden kokemusta, leimaavat eri ryhmiä ja luovat pohjaa radikalisoitumiselle
- Viestintä ja puhe osa ennalta ehkäisyä –HARKINTAA!!
- Lähtökohtana aina kohdeyleisö ja kuulija, miten he kokevat viestin
- Esimerkiksi terrorismi ja Islam, milloin taustalla on kulttuuri ja milloin esimerkiksi sosioekonominen asema vaikuttaa
  - esim. Suomessa paljon väkivaltaa verrattuna muihin Länsi-Euroopan maihin, mutta väkivallasta ei puhuta suomalaisen kulttuurin tuloksena tai tärkeänä osa sitä
- Yleisen tietoisuuden lisääminen
  - voidaan tehdä paikallisesti osana eri toimintaa
- Netissä samat säännöt kuin muuallakin
  - hyvät tavat ja käytös, rikoslaki takalauta

SISÄMINISTERIÖ
INRIKESMINISTERIET

Lapset ja nuoret

- Haavoittuvassa asemassa
  - nuoruudessa etsitään elämän tarkoitusta, väärät henkilöt ja seura voivat johdattaa harhaan
  - usein väkivaltaan yllyttävän propagandan kohderyhmä
- Tarvitaan turvallisia tiloja, joissa nuoret voivat puhua vaikeista asioista
  - ei saa olla tabuja
- Vähennetään vihaa ja ennakkoluuloja
  - esim. vierailut moskeijoissa yms.

SISÄMINISTERIÖ
INRIKESMINISTERIET

Mitä eri toimijat voivat tehdä, esimerkkejä

- Poliitikot ja päättäjät
  - yleinen yhteiskuntapolitiikka
  - puhe, käytettävät käsitteet, "yhteiskunnan viesti"

- Sosiaalitoimi
  - tunnistaminen
  - lastensuojelutoimenpiteet - jos alle 18-v. tai henkilöllä alaikäisiä lapsia
  - erityiset tukitoimenpiteet : työ, koulutus, toimeentulo

- Terveystoimi
  - palveluunohjaus, viranomaispalvelut ja järjestöt
  - hoitotoimenpiteet –mielenterveyspalvelujen merkitys
  - uhka-arviointi

SISÄMINISTERIÖ
INRIKESMINISTERIET

Mitä eri toimijat voivat tehdä, esimerkkejä

- Nuorisotoimi
  - tunnistaminen (nuorisotalot, etsivä nuorisotyö)
  - tukitoimenpiteet
- Opetustoimi
  - tunnistaminen
  - oppilashuoltoryhmät, muu palveluunohjaus
  - lastensuojeluilmoitus
- Järjestöt
  - mentori- tai muu hoitosuhde
- Uskonnolliset yhteisöt
  - uskonnon tulkinta
  - väkivaltaisiin ryhmiin värväyksen ehkäisy
  - yhteisöjen vastustuskyvyn vahvistaminen väkivaltaan kehottavia viestejä vastaan

SISÄMINISTERIÖ
INRIKESMINISTERIET

Mitä eri toimijat voivat tehdä, esimerkkejä

- Poliisi
  - tunnistaminen (rikostutkinta, nettipoliisitoiminta, Ankkuri)
  - lastensuojeluilmoitus (jos alle 18-v. tai henkilöllä alaikäisiä lapsia)
  - puhuttelut
  - rikostutkinta
  - palveluunohjaus (järjestöt, viranomaispalvelut)

- Suojelupoliisi
  - tunnistaminen
  - tiedonvaihto paikallispoliisin kanssa
  - asiantuntijatuki ja konsultointi

- Perhe ja lähipiiri
  - tunnistaminen
  - avun ja tuen hakeminen – perheelle ja yksilölle

SISÄMINISTERIÖ
INRIKESMINISTERIET

Lopuksi

- Väkivaltaisesti radikalisoituneita kaikissa väestöryhmissä, kuitenkin erityisesti nuoruuteen liittyvä ongelma
- Yhteistä radikalisoituneille
  - kokemus ulkopuolisuudesta, näköalattomuus, halu vaikuttaa vääryyksiin ja epäoikeudenmukaisuuteen, haavoittuvuus
  - kuitenkin mukana myös niitä, joille väkivalta tärkeää
  - radikalisoitumiseen tarvitaan sekä työntö- että vetotekijöitä
- Vaikutus yhteiskuntaan ja muihin ihmisiin suurempi kuin mitä on radikalisoituneiden ja väkivaltaan valmiiden määrä
  - tavoitteena lisätä vastakkainasettelua, luoda kuvaa osasta ihmisistä vihollisina
  - vaikuttaa turvallisuuteen ja turvallisuuden tunteeseen, yhteiskuntarauhaan
- Haasteena laajan enemmistön pelot, epäluulot ja vähäinen tieto väkivaltaisten ääriryhmien toiminnasta ja menetelmistä
  - ruokkii toisaalta radikalisoitumista, toisaalta voi joutua tukijaksi "vahingossa" tai hyväuskoisuuttaan

SISÄMINISTERIÖ
INRIKESMINISTERIET

Me kaikki vaikutamme siihen, millaisen aseman väkivaltainen ääriajattelu saa Suomessa.

SISÄMINISTERIÖ
INRIKESMINISTERIET

Kiitos!

SISÄMINISTERIÖ
INRIKESMINISTERIET